Четвъртък, 7 април 2022 г.

P9_TA(2022)0124

Положението с върховенството на закона и правата на човека в Република Гватемала

Резолюция на Европейския парламент от 7 април 2022 г. относно положението с принципите на правовата държава и правата на човека в Република Гватемала (2022/2621(RSP))

(2022/C 434/11)

Европейският парламент,

— като взе предвид предишните си резолюции относно Гватемала, по-специално резолюцията от 14 март 2019 г. относно положението с правата на човека в Гватемала ([1]),

— като взе предвид изявленията на говорителя на заместник-председателя на Комисията/върховен представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност (ЗП/ВП) относно положението с принципите на правовата държава в Гватемала от 11 февруари 2022 г. и относно влошаването на положението с принципите на правовата държава в Гватемала от 23 март 2022 г.,

— като взе предвид Споразумението за асоцииране между Европейския съюз и неговите държави членки, от една страна, и Централна Америка, от друга страна ([2]), по-специално неговата клауза, свързана с правата на човека,

— като взе предвид насоките на Европейския съюз относно защитниците на правата на човека,

— като взе предвид доклада на върховния комисар по правата на човека на ООН от 28 февруари 2022 г. относно положението с правата на човека в Гватемала,

— като взе предвид изявлението на говорителя на генералния секретар на ООН от 11 февруари 2022 г. относно Гватемала,

— като взе предвид изявлението на Междуамериканската комисия по правата на човека (IACHR) от 22 февруари 2022 г., в което се изразява загриженост относно новите нарушения на независимостта на съдебната власт в Гватемала, както и изявлението на IACHR и специалния докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и адвокатите от 9 март 2022 г., в което Гватемала настоятелно се призовава да гарантира независимост и безпристрастност при назначаването на новия главен прокурор на държавата,

— като взе предвид Всеобщата декларация за правата на човека и конвенциите на ООН за правата на човека и факултативните протоколи към тях,

— като взе предвид Пакта на ООН за граждански и политически права от 1966 г.,

— като взе предвид Конституцията на Гватемала,

— като взе предвид член 144, параграф 5 и член 132, параграф 4 от своя Правилник за дейността,

А. като има предвид, че Гватемала е важен партньор на ЕС със сходни възгледи, както се вижда от ключовата роля на държавата за регионалната интеграция в Централна Америка чрез нейното временно председателство на Системата за регионална интеграция на Централна Америка, разрастването на търговското сътрудничество между ЕС и Гватемала, солидарността на държавата с Украйна и Европа и категоричното ѝ осъждане на руското нашествие в Украйна, активната ѝ роля в международни форуми, както и конструктивния диалог с посолството на Гватемала в Брюксел в контекста на делегацията на Европейския парламент за връзки с държавите от Централна Америка;

Б. като има предвид, че през 2019 г. правителството на Република Гватемала едностранно реши да прекрати мандата на Международната комисия срещу безнаказаността в Гватемала (CICIG), която работи в продължение на 12 години в държавата; като има предвид, че в периода на сътрудничество между органите на властта и CICIG Гватемала показа непрекъснат напредък в преследването на случаи, отнасящи се до правата на човека и корупцията;

([1]) ОВ C 23, 21.1.2021 г., стр. 92.
([2]) ОВ L 346, 15.12.2012 г., стр. 3.

В. като има предвид, че оттогава в Гватемала се наблюдава непрекъснат процес на институционално кооптиране и разрушаване на принципите на правовата държава, системно възпрепятстване и тормоз върху законната работа на съдиите и прокурорите, кампании за оклеветяване, арести и сплашване на служители в съдебната система, по-специално от CICIG, прокуратурата, отговаряща за правата на човека, и Специалната прокуратура срещу безнаказаността (FECI), както и ръст в интензивността и честотата на агресията срещу и криминализирането на организациите на гражданското общество и защитниците на правата на човека;

Г. като има предвид, че прокурорите, работещи по случаи на корупция и организирана престъпност, в които участват високопоставени държавни служители и собственици на предприятия, бяха криминализирани в многобройни наказателни производства чрез жалби пред Съдебния дисциплинарен съвет и предварителни производства, насърчавани от прокуратурата на Гватемала, за да бъдат арестувани или да бъде отнет съдебният им имунитет; като има предвид, че разпространението на тези съдебни производства срещу независими съдии, прокурори и адвокати и липсата на навременна и ефективна ответна реакция и мерки за защита са тревожни;

Д. като има предвид, че заплахите, тормозът и рискът от произволно задържане накараха над двадесет съдии да емигрират от Гватемала, за да запазят своята безопасност и физическа и психологическа неприкосновеност, както и за да избегнат репресии от страна на органите на гватемалската държава; като има предвид, че делата на съдия Ерика Айфан, на бившите главни прокурори Клаудия Пас и Телма Алдана, и на Хуан Франсиско Сандовал, който ръководи FECI, са едва няколко примера за тормоз срещу служители в съдебната система в Гватемала;

Е. като има предвид, че член 203 от Конституцията на Гватемала изтъква, че съдебната функция трябва да се упражнява изключително от Върховния съд и други съдилища, предвидени със закон; като има предвид, че липсва напредък при избора на съдии на свободните места във Върховния съд и Апелативния съд; като има предвид, че тази година президентът и конгресът ще назначат три ключови фигури: главния прокурор, омбудсмана по правата на човека и главния контролен орган;

Ж. като има предвид, че през май 2022 г. ще бъде избран новият главен прокурор на Република Гватемала; като има предвид, че в Конституцията на Гватемала се предвижда, че назначаването на главния прокурор се извършва чрез комисия по назначаване, която се състои от председателя на Върховния съд, декани на правните школи, членове на адвокатските колегии и членове на гражданското общество; като има предвид, че през септември 2021 г. главният прокурор на Република Гватемала и кандидатът за преизбиране Мария Консуело Порас, както и Анхел Пинеда, генерален секретар на прокуратурата, бяха включени от Държавния департамент на САЩ в списъка „Енгел“ като корумпирани и недемократични участници, възпрепятстващи наказателното преследване на случаи на корупция; като има предвид, че главният прокурор играе основна роля за гарантиране на принципите на правовата държава, закрилата и защитата на правата на човека и борбата срещу корупцията и безнаказаността;

З. като има предвид, че Междуамериканската комисия по правата на човека и специалният докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и магистратите направиха няколко препоръки за извършване на конституционна реформа по отношение на процедурите за избор на главен прокурор и съдии във висшите съдилища на държавата в съответствие с международните стандарти за независимост и безпристрастност;

И. като има предвид, че правителството на Гватемала положи усилия за прилагане на политики за насърчаване на прозрачността, борбата с корупцията и борбата срещу безнаказаността, като създаде президентска комисия срещу корупцията и президентска комисия относно мира и правата на човека, които следва да доведат до конкретни резултати;

Й. като има предвид, че според „Трансперънси интернешънъл“ през последните десет години Гватемала е изостанала с 59 позиции в Индекса за възприятие на корупцията — от 91-во място (2010 г.) до 150-то място от общо 180 държави;

К. като има предвид, че Указ 4-202, известен като Закон за НПО, влязъл в сила през февруари 2022 г., има за цел да ограничи дейността на НПО, като затяга правителствения надзор и предоставя възможности за закриване на НПО, които не отговарят на административните изисквания;

Л. като има предвид, че насилието и изнудването от страна на влиятелни престъпни организации продължават да бъдат сериозни проблеми в Гватемала, и като има предвид, че свързаното с групировки насилие е важен фактор, подтикващ хората да напуснат държавата;

М. като има предвид, че през 2021 г. Службата на Върховния комисар по правата на човека на ООН (СВКПЧ) документира 103 нападения срещу защитници на правата на човека и шест убийства, както и тридесет и три нападения срещу журналисти; като има предвид, че защитниците на околната среда и земята, коренното население и общности и защитниците на правата на жените са изправени пред сериозни заплахи; като има предвид, че СВКПЧ изтъква нарастването на злоупотребите с наказателното право от страна на държавни и недържавни участници срещу защитници на правата на човека и журналисти с цел те да бъдат санкционирани или възпрепятствани в законното извършване на своята работа;

Н. като има предвид, че коренното население продължава да е изправено пред множество форми на дискриминация и икономически и социални неравенства; като има предвид, че е необходимо да се укрепят отношенията на доверие между публичните институции и коренното население, като се прилагат мерки за защита и упражняване на неговите права, включително правото на свободно, предварително и информирано съгласие;

О. като има предвид, че основаното на пола и сексуалното насилие срещу жени и момичета са широко разпространени и дълбоко вкоренени проблеми; като има предвид, че на 8 март 2022 г. Конгресът на Гватемала одобри Указ 18-2022, т. нар. „Закон за защита на живота и семейството“, който криминализира абортите при всички обстоятелства, с присъди за лишаване от свобода между пет и двадесет и пет години, и забранява половото многообразие и сексуалното образование в училищата; като има предвид, че след многократни протести на национално и международно равнище президентът изрази намерението си да наложи вето на указа, а на 15 март 2022 г. Конгресът на Гватемала гласува отмяната на спорния закон;

П. като има предвид, че Гватемала има едно от най-високите равнища на неравенство и някои от най-високите равнища на бедност, недохранване и майчина и детска смъртност в региона; като има предвид, че Гватемала се нарежда на шесто място в света по отношение на хроничното недохранване;

Р. като има предвид, че ЕС продължава да бъде един от основните партньори за сътрудничество на Гватемала, като в рамките на програмния период на Инструмента за сътрудничество за развитие (2014 — 2020 г.) са отпуснати 152 милиона евро, насочени към продоволствената сигурност, към борбата с корупцията, към мира и сигурността и към конкурентоспособността;

С. като има предвид, че Аура Лолита Чавес, местна защитничка на околната среда от Гватемала и финалист за наградата „Сахаров“ през 2017 г., напусна страната си след сериозни нападения, смъртни заплахи и клевета и е изложена на опасност от различни съдебни процеси, ако се върне в Гватемала; като има предвид, че нейната правна и физическа безопасност следва да бъде гарантирана, ако тя реши да се завърне;

1. изразява загриженост относно влошаването на положението с принципите на правовата държава в Гватемала и правните действия, предприети от Върховния съд и главния прокурор срещу независими съдии, адвокати и прокурори, които разследват или извършват наказателно преследване на престъпни структури, свързани с високопоставени държавни служители и собственици на предприятия;

2. осъжда криминализирането, задържането, медийните кампании за дискредитиране, заплахите и тормоза срещу служители в съдебната система, участващи в наказателното преследване на случаи на корупция и в борбата с безнаказаността, а също и срещу защитници на правата на човека и журналисти; настоятелно призовава гватемалските органи да сложат край на тези действия и да поддържат принципите на правовата държава и пълното зачитане на независимостта на различните власти като ключови елементи в борбата срещу безнаказаността и корупцията;

3. призовава гватемалските органи да проведат незабавни, задълбочени и безпристрастни разследвания на заплахите, тормоза и кампаниите за стигматизация срещу съдебни служители и представители на гражданското общество, за да се идентифицират отговорните лица и те да бъдат изправени пред компетентни, независими и безпристрастни съдилища;

4. призовава гватемалските органи спешно да предприемат необходимите мерки, за да гарантират безопасността и почтеността на съдиите, прокурорите, адвокатите, включително бившите адвокати на CICIG, на защитниците на правата на човека и на задържаните, както и да гарантират тяхното право на справедлив съдебен процес; настоятелно призовава органите да гарантират безопасното завръщане на лицата, принудени да напуснат държавата от страх за своята безопасност;

5. припомня, че засилените и ефективни канали за диалог в рамките на гватемалските институции са изключително важни за насърчаване на демократичните ценности, принципите на правовата държава и зачитането на правата на човека;

6. отново потвърждава, че процесът на подбор и назначаване на съдии трябва да бъде прозрачен и основан на участието и че кандидатите следва да бъдат избирани въз основа на своите заслуги и доказани резултати в областта на зачитането на правата на човека, в съответствие с международните стандарти и Конституцията на Гватемала; в този смисъл призовава гватемалските органи да гарантират честното избиране на съдии, по-специално що се отнася до избирането на главен прокурор и омбудсман по правата на човека;

7. подчертава, че приемането на рестриктивно законодателство, например Закона за НПО, може да допринесе за разрушаването на системата за закрила на защитниците на правата на човека, като засили безнаказаността; призовава тези закони да бъдат отменени;

8. настоятелно призовава правителството на Гватемала да предприеме необходимите мерки за укрепване на законодателството и политиките за закрила на защитниците на правата на човека, включително защитниците на околната среда и журналистите, и да разработи публична политика за закрила на защитниците на правата на човека в съответствие с решението на Междуамериканския съд по правата на човека от 2014 г. и с ангажимента, поет от самата Гватемала пред Съвета на ООН по правата на човека през 2018 г.; препоръчва правителството на Гватемала да ратифицира Споразумението от Ескасу;

9. приветства президентската комисия срещу корупцията и президентската комисия относно мира и правата на човека, създадени от гватемалските органи, като основни стълбове на националния план на правителството за иновации и развитие и с цел прилагане на политики за насърчаване на прозрачността, борбата срещу корупцията и борбата срещу безнаказаността; настоятелно призовава тези комисии да постигнат конкретни резултати;

10. насърчава правителството на Гватемала да продължи да си сътрудничи с всички механизми на ООН и регионалните механизми за правата на човека, за да се постигне напредък в утвърждаването и защитата на правата на човека в държавата; препоръчва правителството на Гватемала да поднови мандата на СВКПЧ в Гватемала за разумен период от време;

11. приветства действията, предприети от посолствата на държавите — членки на ЕС, и от делегацията на ЕС в Гватемала по отношение на мерките за закрила на защитниците на правата на човека; призовава Комисията значително да разшири и да прилага по-активно мерките за защита, включително като разшири наблюдението на изслушванията на криминализирани защитници на правата на човека, по-специално защитници на околната среда и правата на жените, като, наред с другото, увеличи подкрепата си за независимите организации на гражданското общество;

12. призовава ЕС и неговите държави членки да използват механизмите, предвидени в споразуменията за асоцииране и политически диалог и сътрудничество, с цел решително да насърчат Гватемала да изпълнява амбициозна програма в областта на правата на човека и да се бори с безнаказаността, за да се подобри положението с правата на човека в държавата;

13. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция на Съвета, Комисията, Европейската служба за външна дейност, специалния представител на ЕС за правата на човека, правителствата и парламентите на държавите членки, Организацията на американските държави, Евро-латиноамериканската парламентарна асамблея, президента, правителството и парламента на Република Гватемала, Централноамериканския секретариат за икономическа интеграция и Централноамериканския парламент.